

Raimo Tuoriniemi

Testamentti

Testamentti

© Raimo Tuoriniemi

Ulkoasu: R. Penttinen
Kustantaja: Mediapinta, 2011

ISBN 978-952-235-357-3

Sisällys

Kolme veljestä	7
Joulutarina (lopullinen ratkaisu)	10
Vastahakoinen loppasuu	13
Teksti	16
Inspiraatio	19
Siunattu hyväntekijä.....	22
Manneauki Löppönen	25
Onnellinen loppu.....	28
Musta silmä.....	32
Ilmastokokous 10.000 v. eKr.	37
Lakkakarhu	40
Laskettelijat.....	43
Testamentti	50
Naapurisopu	53
Sorsanmetsästäjä	56
Pohjois-Thaimaassa päivä päättyy riisipalaveriin.....	59
Ansa	64
Ketunraudat.....	67
Ikkunan alla.....	70
Manse-baari.....	76
Vanhan miehen muistikuvia.....	82
Lauantaipilkillä	94
Thaimaalainen hautajaisjuhla.....	108
Elämää Noonsawaanissa	135
Hiljaiseloa Noonsawaanissa.....	153
Kuuman auringon alla.....	178

Kolme veljestä

Keski-Venäjälle tuli jo kolmas sateinen kesä ja sitä seurannut kylmä ja nälkäinen talvi.

Neljäntenä samanlaisena syksynä Äiti-Mari seurasi huolestuneena ilmaston kehittymistä torpan ikkunasta ja huokaili pitkään. Asioiden kulkua ei pysty enää pitkittämään. Ne olivat olleet jo pitemmän aikaa korkeammassa kädessä. Hän kutsui kolme poikaansa luokseen.

”Ruoka ei enää riitä meille kaikille. Ilmat eivät ole olleet viime vuosina suotuisat ja riistakin on vähentynyt. Meidän pesueen täytyy nyt hajota. Vain nuorin teistä, Igor, voi jäädä tänne kotimökille. Teidän, Lazlon ja Väinön, on nyt lähdettävä etsimään parempia asuinseutuja. Teidän on nyt kokeiltava omia siipiänne ja niiden kantavuutta.”

Lazlo ja Väinö pillauttivat itkut, mutta mitään ei ollut enää tehtävissä. Kyllähän hekin tiesivät asioiden oikean laidan sisimmässään, mutta eivät vielä olleet halunneet sitä itselleen tunnustaa.

Susinahkaiseen reppuun pantiin äidin juuri viime kuussa leipomia leipiä, kesäytyntä särkeä, kuivattua peuran lihaa ja ansalankoihin sotkeutuneen teeren paistia. Alkoi pitkä, pimeä loppusyksyn matka kohti länttä ja parempaa tulevaisuutta. Lännessä on oleva suuri valkeus ja onni, koska sinne se aurinkokin pakenee.

Kuukauden räppimisen jälkeen he tulivat suuren järven rannalle. Siinä veden äärellä nuotiossa puita poltellessa heille tuli riita.

”Minä menen etelään. Siellä on oleva riista, aurinko ja suuret viinitarhat. Siellä minä olen oleva elämäni tyytyväinen”, Lazlo supisi.

”Minä menen pohjoiseen. Siellä on oleva lumi ja hanki, valo ja aurinko, kala ja hirvet. Siellä minä olen oleva elämäni tyytyväinen”, Väinö jupisi.

Lazlo kääntyi aamulla etelään ja Väinö pohjoiseen.

Lazlo jatkoi matkaansa vielä pari kuukautta, löysi vehreän asuinpaikan suuren järven rannalta. Hän löysi vaimokseen pitkäjalkaisen germaanin, vaaleatukkaisen ja kauniin. He tekivät yhdessä kymmenen lasta. Vanhuuttaan hän vietti talonsa terassilla potkiskellen toisella jalalla vauhtia kiikkutuoliinsa, oikeassa kädessään viinilasi. Hän katseli illalla auringonlaskua ja mietti mielessään: ”Olenpa minä onnellinen. Teinpä oivan ratkaisun aikoinaan, kun käännyin järven kohdalla etelään.”

Väinö punnersi mäystimet jalassa vastatuuleen pohjoiseen. Kohmettuneissa käsissään hän hieroi illalla kahta kalikkaa vastakkain eikä tuli meinannut syttyä millään. Aamulla nuotio oli sammunut ja kivekset olivat jäätyneet lumihankeen kiinni. Väinö riuhtaisi ne irti, eikä käynyt kipeästi kuin pikkuisen.

Matka jatkui. Eräänä päivänä hän otti käsiinsä jousipyssyn ja nuijan. Oli aika lähteä metsälle. Erään katajan takaa hän näki länkisäärisen naisen, jolla oli savun tummentamat kasvot. Kolttalappainen. Pitkän takaa-ajon jälkeen Väinö sai naisen kiinni. Taistelun jälkeen Väinö sai huitaistua pari kertaa nuijalla ja nainen tuupertui. Hiuksista Väinö raahasi naisen leirilleen.

Kun hän piti naista pari viikkoa köysissä männyn runkoon sidottuna, paha sisu alkoi laantua.

Pariskunta sai kymmenen lasta. Lapset kyrmyttivät kelo-hongasta rakennetun torpan nurkassa ja pälyilivät ympärilleen. Mutta metsästäämään ja kalastamaan he kyllä oppivat. Pojat oppivat asettamaan ansalankoja, joihin jänikset, riekot

ja harhautuivat. Kesällä järveen laitettiin rysiä. Isosta kelosta he vuolivat itselleen ruuhen, jolla meloivat tyynellä järvenselällä. Jousipyssyn nuoli osui oraviin ja majaviin.

Tytöt oppivat kokkaamaan riistasta ruokaa.

Mutta pimeät syksyt ja talvet kurmotettiin kotona ja ulkona käytiin vain kun oli pakko, riistan haussa. Kovalla pakkasella kädet ja jalat paleltuivat. Raajoja kivisteli illalla tulen ääressä niitä lämmitellessä.

Illalla Väinö katseli revontulien punertamalle pakkastai-vaalle ja tuumasi: ”Teinpä minä oivan ratkaisun aikoinaan, kun käännyn järven kohdalla pohjoiseen. Olenpa minä onnellinen.”

Entä nuorin veli Igor? Hänestä tuli kotikonnuillaan koulu- ja työpaikkakiusattu.

Joulutarina (lopullinen ratkaisu)

Joulupukki oli työhönsä leipääntynyt.

Sukulaiset, nuo pahalaiset vetävät välistä. Ostelevat lapsille lahjoja, vaikka sehän nimenomaan olisi minun, Joulupukin tehtävä. Mitenkähän ne ryökäleet saataisiin kuriin?

Siinäpä joulupukilla on ollut miettimistä koko pitkän kevään, kesän ja syksyn. Tontut ovat olleet apuna ideapajassa miettimässä tätä tuskastuttavaa problematiikkaa, mutta pian he ovat karanneet kumipallon kanssa leikkimään pihalle. Eivät ne jaksakaan kovin kauan aikaa keskittyä yhteen asiaan kerrallaan. Petteri Punakuonokin katsoi vaan kosteilla silmillään ja märehti ruokaansa.

Se oli varmaan nyreissään, kun Joulupukki oli lyhentänyt sen sarvia jo monena vuotena, kun Pakkasukolle oli pitänyt antaa poronsarvijauhetta monena jouluna pahimpaan hätään.

Joulumuori taas keittelee sitä iänikuista puuroansa.

Eräänä lokakuuisena yönä Joulupukki heräsi kesken yön ja ei saanut enää millään unta, vaikka kääntyili parempaan asentoon olkipetillään.

Ei tullut unta, ei. Lahjatoiveet ja lahjavinkit pyörivät mielessä. Mitenkä se Kärkkäisen nuorempi poikakin oli halunnut taas nallipyssyä, vaikka minä sille viime jouluna annoin. Olikohan se rikkonut sen vai peräti pahempaa: se harrastaa pimeätä kauppaa ja antaa pyssyn naapurin Villelle ja ottaa irtokarkkipussin vaihtokaupassa. Voi näitä jukureita, mihinkä minä näiden kanssa vielä joudun! Monenlaiset ovat Joulupukin murheet.

Mitenkäs nämä sukulaisten välistävedot saataisiin kuriin?

Aamulla kuuden aikaan tuntikausia mietittyään lamppu syttyi Joulupukin päässä. Enpä annakaan kenellekään enää tavaralahjoja, vaan tänä jouluna tehdäänkin iso rysäys. Joulupukin pajassa ryhdytään välittömästi painamaan painokoneessa sadan euron seteleitä, jenejä ja dollareita. Joka perheelle annetaan miljoona euroa tai vastaava rahamäärä muina valuutoina, mikä kussakin maassa on voimassa oleva rahayksikkö.

Jäisi se jokavuotinen vatvominen pyssyjen ja pleikkareiden kesken. Joulupukin pajassa alkoi aikamoinen tohina.

Tontut pantiin jonoon setelipainon ääreen. Osa painoi, osa pakkasi setelinippuja sopivankokoisiin nippuihin. Ne taas asetettiin pahvilaatikoihin valuutan mukaan ja laatikot laitettiin riviin odottamaan jouluaattoja ja lahjojen jakoa.

Joulupukki vetäytyi pajansa nurkkaan takan ääreen ja katseli tyytyväisenä työnsä tuloksia. Miksi minä en ollut tätä aiemmin keksinyt? Olenpa minä ollut vuosituhansia hölmö ja tumpelo.

Viimein koitti joulukuu ja jouluaatto. Tontut syöttivät Peteri Punakuonolle viikon ylimääräistä evästä, että se jaksaisi lennellä taivaalla pitkiäkin huikosia ilman välilaskuja. Työmatkaa tulisi illan ja yön aikana kymmeniätuhansia kilometrejä.

Joulupukki pani punaisen koltun niskaansa ja lähti matkaan. Lahjoja jakaessa piti olla tarkkana, että muisti missä maassa ollaan ja mitä valuuttaa piti laittaa lahjasäkkiin. Englannissa piti muistaa, että lahjasäkki piti rojauttaa piipusta alas. Skotlannissa Joulupukki horjahti piipun päällä niin pahasti, että rojahti itse ensimmäisenä ja säkki perässä. Irlannin nummilla piti työtakkia hinkata puhtaaksi kylmässä purossa.

Myöhään joulupäivän aamuna Joulupukki tuli takaisin Korvatunturille väsyneenä, mutta onnellisena. Nyt se oli tehty. Lopullinen ratkaisu. Joulupukki otti esille Aurinkomatkojen talviesitteen ja ryhtyi joulumuorin kanssa selailemaan kevään matkoja.

Mutta voi tuhannen tulimmaista!

Ihmiset, nuo vihoviimeiset hölmöt sekoilivat rahojensa kanssa. Kaikki lopettivat työnteon, osa sijoitti rahansa amerikkalaisien pankkien osakkeisiin ja menettivät rahansa, osalla oli muuten vaan hauskaa.

Mutta mikä tärkeintä, ihmiset elivät onnellisina elämänsä loppuun saakka. Sen vähän mitä heillä oli sitä jäljellä.

Vastahakoinen loppasuu

Aapelin viinahammasta alkoi jälleen kolottaa.

Sitä kolotti aina silloin tällöin, varsinkin pohjoistuulella pahan puhurin viskoessa irtolunta talojen seinustoille. Sattui-pa joskus, että iloinen tuurijuoppoilu kesti viikonkin. Aapeli ei ottanut siitä stressiä, koska juopottelu oli hyvä harrastus, paljon mukavampi kuin golf tai purjehdus.

Aapeli oli tuurijuoppo, mutta äärimmäisen nuuka. Enemmän nuuka kuin juoppo. Nuukuus viekin monta lupaavaa juoppoa pois hyvien harrastusten parista. Itse asiassa Aapelin mielestä olikin olemassa vain kahdenlaisia ihmisiä, nuukia ja juoppoja. Senpä takia raivoraittiit ihmiset ovatkin niin sietämättömiä.

Aapeli tasapainoilikin juoppouden ja nuukuuden väli-maastossa.

Kun viinahammasta vihlaasi, Aapeli laittoi lankkikengät nilkkoihin, sutaisi särmähousut jalkaan ja jalkautui ihmisten ilmoille.

Kenkien alta kuului kova narske, kun pakkasen kovettama lumi äänteli pimeässä alkuillassa.

Pubin ovella hän rekisteröi illan osallistujat. Oliko sponso-reita paikalla? Mäkilä istui heti etupulpetissa, liekö maitotili jo tullut. Hän rojahti samaan pöytään. Mäkilä tervehti. Varti-tunnissa he saivat juteltua tavanomaisimmat.

”Otatko oluen?”

Tottahan Aapeli otti, mutta sitä ei saanut sanoa suoraan.

”Arvaako tuota, kun aamulla olisi vähän hommia.”

”Mitä sinulla, työttömällä miehellä.”

Niin tuli ensimmäinen. Kun Mäkilä otti enemmän ja juopui, hän ryhtyi aina puhumaan politiikkaa. Siinä piti olla kieli keskellä suuta. Saattoihan joskus käydä, että pöytään tuppautui toistakin puoluetta edustava henkilö ja siinä hässäkässä oli vaarana mennä sponsori, kaksikin.

Aapeli pyörästi suunsa suppuun. Mäkilä kertoi, että oli ostanut syksyllä uuden puimurin ja joulukuussa vaihtanut nelivetoisen ison maasturin ja mönkijän, jotta välttyisi arvonlisäverolta. Silti tahtoi olla rahasta tiukkaa.

Aapeli nyökytteli hajamielisenä.

”Otatko toisen?”

”Arvaakohan tuota, kun aamulla...”

”Totta kai otat.”

Siirryttiin urheiluaiheisiin. Mäkilä kertoi, kuin Nevala ja Kinnunen olivat viskanneet kepin niin etäälle, että mittamiehet olivat joutuneet väistelemään. Eivät olleet hurrit hätistelleet kuin saunailloissa.

Aapeli nyökytteli. Samalla käytiin läpi Suomen hiihdon kurja tila. Oli katkenneita sauvoja ja dopingia. Ei ollut Mäkilän nuoruudessa tällaiset asiat häirinneet arvokisoihin keskittymistä. Silloin otettiin efedriiniä ja vaihdettiin veret aivan rehellisesti, ilman taka-ajatuksia.

”Vielähän me toki yhdet otetaan.”

”Arvaakohan tuota, kun...”

”Tarjoilija! Isotooppi! Aikaisempi on puolittunut!”

Ja taas otettiin! Käytiin läpi ilmaston muutos. Olivat ne olleet ilmastomuutokset Mäkilänkin nuoruudessa. Kotipaikan vieressä oleva jokikin oli ollut niin kuiva, että papan oli pitänyt panna uistimeen rattaat. Kun sen jälkeen oli tullut sade, oli satanut aivan maahan asti. Kova myrsky oli vienyt naapurin kasvihuoneesta katon, eikä sitä ollut onneksi sen jälkeen löytynyt. Nämä asiat eivät olleet ihmisiä hetkauttaneet. Naapuri oli toki saanut pienen infarktтин.

Juttu siirtyi naisiin. Naiset ovat miehelle aina käsittämätön

vempain. Sitä ei opi tuntemaan diplomi-insinöörikin. Kyllähän se muuten menisi, mutta kun erimielisyyksiä sovittelussa menee niin tuhattomasti rahaa kultaisiin korvakoruihin ja muihin kilkuttimiin, kun kyntämään tekee taas mieli. Ja onhan Mäkilälle sattunut pahempiakin kömmähdyksiä. Ensimmäinen vaimo oli vienyt kahdeksan sukupolvea omistuksessa olleen metsäpalstan ja toinen oli vienyt loput huojuvat. Mutta väliäkös sillä. Kun porsaat nai, niin kaukalot kaatuu ja oljet pölyää.

Illan kähässä piti käydä vielä Mäkilän kotona jatkamassa jutustelua, mutta pitihän liikesuhteista pitää hyvää huolta. Siinä hötäkässä tyhjjeni Mäkilän eurokossupullo ja pohjia myöten. Mäkilä antoi vielä lähtiessä taksirahan ja soitti taksin pihaan.

Tällaista on hyvä palvelu molemmin puolin. Sekä asiakas, että myyjä ovat tyytyväisiä.

Aamulla Aapelilla oli suussa kissan paskan maku. Mutta suussa napsui vielä. Pelkkä vesi ei tähän auta.

Olisikohan natsi-Erkki hereillä? Sillä oli baarikaapissa aina pari konjakkipulloa pahan päivän varalle. Olisikohan se kotona?

Teksti

Haluan tehdä tekstille saman kuin mitä Jimi Hendrix teki sähkökitaralle. Eli polttaa sen.

Ihmisen kiinnostus tekstiin ja lukemiseen tulevat geeneistä. Ihminen joka harrastaa kirjallisuutta läpi elämänsä, aloittaa lukemisen pikku lapsena ja ahmii kaiken lukemansa, oli se sitten kirjallisuutta tai sanomalehtiä. Ammattikirjallisuuden lukemiseen tarvitaan taas kiinnostus lukemaansa aiheeseen ja se taas on eri asia.

Jos vanhemmat lukevat paljon, se harrastus tietenkin tarttuu lapsiin, mutta minun kohdallani se ei tapahtunut näin. Sama asia kuin se, että isä vie poikansa pyssy selässä jänismetsälle; poika hortoilee metsässä vielä viidenkymmenen vuoden päästä väsyneenä, mutta onnellisena.

Päinvastoin. Kaikki asiat, mitkä olivat pois työnteosta tai koululäksyistä, olivat turhia. Siitä asenteesta on siinnyt työhulluus, joka oli periytynyt lähes kaikkiin sukulaisiini. Läk-syjä en lukenut, koska pidin helpompana olla mukana tunnilla ja oppia silloin.

Kun kansakoulun ensimmäisellä luokalla pääsin kiinni lainaston kirjoihin, aukesi minulle uusi elämä. Lukuharrastus alkoi tietenkin samoista kirjoista kuin kaikilla niihin aikoihin, ensimmäisenä luettiin Enid Blytonin Viisikot ja Salaisuus-sarjan kirjat, sitten varastettiin siskolta hänen lainaamansa Tiina-kirjat, siirryttiin Väinö Riikkilän Pertsä ja Kilu –kirjoihin, Aapelin poikakirjoihin Pikku Pietarin Piha ja Vinski ja Vinsetti.

Ylemmällä luokalla Edgar Rice Burroughsin Tarzan-kirjat olivat kuin haloolla päähän.

Sen aikaisissa viikkolehdistä, kuten Kotiposti, Apu ja Seura oli jatkokertomuksia, jotka olivat dekkareita, luettiin hartaudella. Niiltä ajoilta on säilynyt kiinnostus Mauri Sariolaan, joka kirjoitti rahapulassaan lähes kaikkiin viikkolehtiin. Silloin viikkolehdetkin edesauttoivat kirjojen lukemista, nyt ne kilpailevat siitä, kuka kirjoittaa ns. julkkiksista hölmöimpiä juoruja.

Itse asiassa viikkolehdet nykyään ovat lähes vieneet minulta uskon vapaaseen tiedonvälitykseen ja se on paljon se.

Olen sanonut että lapsi, jolla on itsehillintää sen verran, että lukee kirja kädessä, ei tule koskaan potkimaan mummoja torilla. Nykyajan tietokonepeleihin verrattuna kirjat kuitenkin ovat merkki keskittymisen taidosta, joka on tärkeä luonteenpiirre lapsessa, mikäli he aikovat valmistautua elämään ja opiskeluun.

Musiikkivideot ovat pahinta ihmiselle, joka aikoo keskittyä. Kuva vaihtuu parin sekunnin välein ja kova musiikki hakkaa korvien välissä. Niitä katsellessa tulee rauhaton mieli ja tekee mieli kävellä ympyrää. Yhteen aikaan videoihin pukkattiin sisälle piilomainontaa, joka sai menemää jääkaapille joko syömään hampurilaisia tai juomaan limsaa. Nykyään tällaiset piilomainokset ovat kiellettyjä.

Kun luet hyvää kirjaa, mielesi lepää ja tunnet stressisikin laantuvan. Juice Leskinen sanoi, että päivä ilman luettua kirjaa on hukkaan heitetty. Viisaasti sanottu.

Vanhemmiten tulee myös mieltymys lukea vanhoja mestareita ja oppia heidän kirjoitustyylistään. Täytyy myös sanoa, että pettyy moniin kirjoihin, koska niiden kirjoitustyyli tuntuu vanhentuneelta ja uskoo itsekkin voivan kirjoittaa paremmin.

Ulkomaisten kirjoittajien kohdalla syynä saattaa olla myös heikko vanha suomennos ja kankea suomen kieli.

On myös olemassa kirjoittajia, jotka ovat tarinankertojia ja kirjoittajia, joilla on sana ja teksti hallussa, mutta ovat parempia novellistina, lyhyen tarinan kertojana.

Kalle Päätaloa yritin lukea kolmekymmentä vuotta, kunnes ostin hänen Iijoki-sarjan 26:n kirjan Pöyhökanto Iijoen törmässä, sen ilmestyessä. Otin sen mukaan Thaimaahan ja luin sen Jomtienin rannalla ja hotellissa ennen yömenoja tai keskellä yötä. Päätalon kirjojen lukemiseen meni kaksi ja puoli vuotta, välissä ei paljon muuta kirjallisuutta luettu. Luin sen itseäni pettäen nurin perin lopusta alkuun viiden romaanin jaksoissa, esim. sota-aika yhtenä pomsina.

Länsimaisen kirjallisuuden uudistajana sanotaan olleen Ernest Hemingwayn, yhtenä niistä. Varsinkin Afrikka-aiheiset kirjat Afrikan vihreät kunnaat ja oman poikansa viimeisteleminen Totta aamunkoitteessa ovat hyviä, puhumattakaan Kuuba-aiheisesta kalastuskirjasta Vanhus ja meri. Monissa hänen kirjoissaan paistaa kuitenkin kankeus (käännös?).

Pari vuotta olen lukenut nuoruuteni yhtä suosikkikirjailijaani Georges Simenonia ja Maigretia. Niissä taso vaihtelee erittäin paljon, parhaita ovat 50- ja 60 luvuilla kirjoitetut kirjat ja nimenomaan kirjat, joissa pysytään Pariisin baareissa ja katukahviloissa; niissä Simenon on omimmillaan ja kirjoittaa niistä asioista, jotka on itse kokenut.